

Posamični vidiki upravljanja z dediščino so povzeti v treh sklepnih komentarjih in splošnem povzetku. Primerjalna spoznanja, ki naj bi bila tudi vnaprej deležna kritičnih premislekov in pomembna za oblikovanje primerne politike dediščine, opozarjajo, kako in zakaj se mednarodni dediščinski režim, ki sam po sebi postaja posebna kulturna praksa, spreminja v mnogotere, neenake dediščinske režime: razlogi so v različni birokraciji (to npr. različno ponazarjajo italijanski, kitajski, švicarski »model«), politični zgodovini (npr. Kuba, Barbados, Portugalska), prejšnjih vrednotenjih (npr. Evropa vs. Daljni Vzhod, Nemčija), dediščinskih strategijah (nacionalno konstitutivne, turistične in širše gospodarske, emancipacijske, prestižne, samoidentifikacijske itn.) od lokalne do mednarodne ravni (pri Uzbekih, na Barbadosu, Kubi, v Kambodži, na Portugalskem, tudi v povezavi z afriškimi državami) in razmerjih moči med interpreti. Ta spoznanja kar kličejo po nadaljevanju kritičnih obravnav, ki pa naj ne hromijo moči in pobud, povezanih z dediščinskimi praksami, temveč naj bodo v podporo vključitvi kritičnih spoznanj v odločanje o odločitve o njih.

Ingrid Slavec Gradišnik

Mednarodna konferenca *Narodni heroji in zvezde* / International Conference *Heroes and Celebrities of the Nation*

(Ljubljana, 24.–25. maj 2012)

V prostorih Univerze v Ljubljani (Hribarjeva dvorana) je spomladi potekala mednarodna interdisciplinarna konferenca z naslovom *Narodni heroji in zvezde. Slavni možje in žene v Sloveniji in Srednji Evropi* / *Heroes and Celebrities: Prominent Women and Men in Slovenia and Central Europe*, ki sta jo organizirala Oddelek za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Inštitut za slovensko narodopisje Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Posvečena je bila obravnavi izjemnih posameznikov in posameznic, ki so pomembno prispevali k oblikovanju nacionalne identitete. Namen je bil opozoriti na »generativni potencial posameznikov in posameznic pri oblikovanju skupnosti, pri čemer etnološka spoznanja nadgrajuje z ugotovitvami drugih ved, npr. antropologije, zgodovinpisja, literarnih ved, slovenistike, germanistike, sociologije kulture, religiologije, psihologije itd.«

Prvi dan so predavanja potekala v slovenščini: v prvem delu je Mira Miladinović Zalaznik predstavila grofa Auersperga, politično piščočega predmarčnega pesnika Anastazija Grüna, ki se je potegoval za pravice Slovencev, ter tematizirala njegov odnos do slovenskih sodobnikov (Prešeren, Kordeš, Dežman, Cimperman). Ana Beno je predstavila Andreja Čehovina, avstro-ogrskega vojaškega junaka, ter prizadevanja lokalne skupnosti po ohranitvi spomina nanj. Igor Grdina naj bi predstavil Ivana Hribarja in njegov potencial narodnega junaka, vendar je to predavanje odpadlo. Drugi del je začel Jurij Fikfak s splošnejšo obravnavo kanonizacije in marginalizacije junakov, zvezdnikov in svetnikov, pri čemer je osvetlil dileme o tem, kako posameznik ali posameznica postane in ostane junak, zvezdnik ali svetnik. Jože Hudales je predstavil junake in junakinje socialističnega dela na konkretnem primeru: pri rudarjih in udarniškem delu. Sledile so obravnave, vezane na folklorne in literarne like. Sara Špelec je pozornost namenila Kekcu

– njegovemu junaštvu in zvezdništvu, Agnieszka Będkowska-Kopczyk in Michał Kopczyk sta govorila o stereotipih o ženskah, kakor se kažejo pri junakinjah slovenske slovstvene folklore, obravnavala sta Lepo Vido, Mlado Bredo, Mlado Zoro, Desetnico idr.; Alojzija Zupan Sosič je predstavila junake in junakinje slovenskih sodobnih romanov (na primerih del Vitomila Zupana, Marjana Tomšiča in Berte Bojetu); Janez Vrečko pa se je posvetil Črtomirju iz Prešernovega Krsta pri Savici in njegovo junaštvu predstavil z drugačnega zornega kota, kot junaka, ki je odkril nove prostore svobode tako zase kakor za svoj narod.

Drugi dan so predavanja potekala v angleščini. V dopoldanskem delu so bile v ospredju politične teme in junaki: Božidar Jezernik je obravnaval junake v procesu ustvarjanja nove države, Karel Altman je predstavil Petra FASTERJA – češkega domoljuba, ki je med drugim ustanovil center za pisatelje umetnike Národní kavárna, študente in druge liberalne patriote. István Povedák je postavil v ospredje razmerje med junakom in antijunakom prek kulta dveh politikov in spreminjajoče se motivacije teh kultov. Lada Stevanović se je osredinila na Josipa Broza Tita, na njegov spektakularni pogreb in na usodo njegovega mavzoleja, Aleksandra Pavičević pa je primerjala skupne značilnosti in razločke med pogrebi Zorana Đinđića, Slobodana Miloševića in patriarha Pavla. Nena Močnik je problematizirala vprašanje junaka kot žrtve in žrtve kot junaka na primeru generala Mladića in posiljenih žensk v vojni; postavilo se je vprašanje, ali sploh lahko skupina (žensk) obvelja za junaka. V drugem delu drugega dne so se teme preusmerile na popularno kulturo: Neva Šlibar je razpravljala o divji cesarici Lisi/Sissi v medijski popularni kulturi; Dan Podjed je predstavil, kako lahko določene osebe, čeprav niso naredile ničesar zgodovinsko pomembnega, vplivajo na širše družbeno okolje (zgledi iz rumenega tiska); Rajko Muršič je primerjal zvezdništvo ter popularno glasbo in znanost, pri čemer je obravnaval blog slovenskega raperja N'toka, ter se spraševal o položaju znanstvenika/raziskovalca v slovenskem prostoru. Denis Striković je razkril svetovno odkritje epskega pesnika, folklornega pevca Avda Međedovića in reševanje njegovega dela. Ilija Stojanović je predstavil kraljeviča Marka kot junaka. Klaus Ottomeyer je poudaril arhetipske značilnosti junaka in postavil zanj tri kategorije: vojščaka, premetenca in prebrisanega služabnika, pri čemer so v ospredju vloge dobavitelja, zaščitnika in/ali ljubimca. Pri arhetipu junaka je opaziti erozijo njegovih vlog, zato je posebej poudaril vprašanje sodobnega heroja. Predavanja Dagnosława Demskega o junaku iz leta 1883 na Poljskem je bilo odpovedano.

Med konferenco se je vedno znova postavljalo terminološko vprašanje – torej raba izrazov heroj in junak: ali gre izraza enačiti ali je med njima že zaznati razlike. Zdi se, da je izraz heroj bolj vezan na mitološke sfere, izraz junak pa na zemeljske razsežnosti. Vprašanje je tudi, ali lahko vzporejamo (medijske) zvezdnike z junaštvom/herojstvom, in če že, kje se ti dve kategoriji srečata. Danes kategorija herojstva bolj ali manj blede oz. je vedno vezana na daljno preteklost, zato lahko prevzemajo medijske osebnosti status posebnega, vzvišenega, celo junaškega. Konferenca je odprla niz vprašanj o herojstvu, junaštvu in zvezdništvu, zato je na to temo pričakovati še precej odziva.

Ob konferenci je izšla lična knjižica povzetkov, tematika pa je predvidena tudi za poseben raziskovalni projekt.

Saša Babič